

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
13 juni 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-834897837
DOS-2023-0003633

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Onderzoek koloniaal en slavernijverleden provincie Zuid-Holland

Geachte Statenleden,

Voor u ligt de stand van zaken van de in de Statencommissie Bestuur, Maatschappij en Middelen op 7 september 2022 gedane toezegging om (de doorwerking van) het koloniaal en slavernijverleden van de provincie Zuid-Holland te onderzoeken.

Overzicht onderzoekstraject

Gegeven de context en veelomvattendheid van de opdracht is, in overleg met de daartoe aangestelde begeleidingscommissie, gekozen het onderzoek op te splitsen in drie delen:

- Deel 1: onderzoekt de **historische rol van de 'Zuid-Hollandse' bestuurders** in de periode van slavernij en de aanloop naar de periode waarin er van contractarbeid gebruik werd gemaakt (Universiteit Leiden, gestart in november 2022, presentatie resultaten en publiekssamenvatting op 8 juni,)
- Deel 2: onderzoekt de **doorwerking van dit verleden** op de huidige samenleving en wat dit betekent voor de Zuid-Hollandse bevolking, met de focus op een inclusieve samenleving (Verwey-Jonker Instituut, gestart januari 2023, resultaten verwacht najaar 2023)
- Deel 3: onderzoekt in hoeverre verdere bewustwording rondom het slavernij- en koloniaal verleden een bijdrage kan leveren aan een **aanpak tegen hedendaags racisme en discriminatie** in breder maatschappelijk opzicht (onderzoeksinstituut Risbo, gestart april 2023, resultaten verwacht najaar 2023).

Rapport 'Geketend voor Hollands Glorie'

Het eerste onderzoek 'Geketend voor Hollands Glorie' is uitgevoerd door de Universiteit Leiden, specifiek door dr. Karwan Fatah-Black, dr. Lauren Lauret en dr. Joris van den Tol. Dit team heeft hard gewerkt om zoals met u afgesproken de onderzoeksresultaten voor de zomer te presenteren en op te leveren, gelet op het maatschappelijk belang daarvan.

De resultaten van het eerste deel van het onderzoek naar de historische rol van provinciale bestuurders, zijn tijdens de informatiebijeenkomst van 8 juni aan bewoners van de provincie Zuid-Holland gepresenteerd en gepubliceerd op [de website van Kennis-Zuid Holland](#). In de publiekssamenvatting (zie bijlage) vindt u de acht hoofdconclusies van het onderzoek. Het volledig onderliggende onderzoeksrapport is in de zomer gereed en wordt op dat moment op de website van Kennis-Zuid Holland geplaatst. U zal hierover worden geïnformeerd.

Peer reviews

Om een zo hoog mogelijke zorgvuldigheid te betrachten is het in de wetenschap gebruikelijk gebruik te maken van peer reviews. Academische experts in hetzelfde vakgebied buigen zich dan over de studie van hun collega's en voorzien deze van commentaar. Ook bij dit onderzoek is daar gebruik van gemaakt. Prof. dr. Alex van Stipriaan Luscius (Erasmus Universiteit Rotterdam) en dr. Maurits Hassankhan (Anton de Kom Universiteit van Suriname) hebben het rapport becommentarieerd. Dat heeft geleid tot een aantal voorstellen voor wijzigingen in bijvoorbeeld taalgebruik en accenten binnen bepaalde hoofdstukken. Momenteel worden deze wijzigingen verwerkt. De wijzigingen doen geen afbreuk aan de conclusies van het onderzoek.

Begeleidingscommissie en bewonersbijeenkomsten

Zoals toegezegd is er een begeleidingscommissie voor de onderzoeken gevormd, bestaande uit Zuid-Hollandse jongeren, wetenschappers, experts, ambtenaren, zittend Statenlid Vinesh Lalta (D66) en oud-Statenleden Pauline van der Hoeven (PvdA), Armine Stepanyan (GL) en Metin Çelik (DENK). Sinds november 2022 is deze commissie vier keer samengekomen om de voorstellen en voortgang van de onderzoeken te bespreken en feedback op het onderzoek te leveren.

Naast deze bijeenkomsten voor de begeleidingscommissie zijn er ook drie bijeenkomsten voor bewoners georganiseerd. De eerste twee bijeenkomsten stonden in het teken van het luisteren naar de ervaringen van bewoners met de doorwerking van het koloniaal en slavernijverleden, alsmede het ophalen van hun verwachtingen van de provincie en ideeën voor de toekomst in relatie. Bij de eerste bijeenkomst op 22 maart 2023 (online) sloten ongeveer zestig bewoners aan. Tijdens de tweede bijeenkomst op 20 april 2023 (fysiek op het provinciehuis) kwamen meer dan honderd bewoners samen. Tijdens deze bijeenkomsten kwam naar voren dat bewoners er vooral belang aan hechten dat we als provincie transparant en helder dienen te communiceren over de onderzoeksresultaten. Ook werd er gesproken over het belang van het betrekken van jongeren en bewoners van kleur. Bovendien werd de hoop uitgesproken om de resultaten van het onderzoek te laten resulteren in meer diversiteit in de provincie en inclusief beleid. Deze uitkomsten worden op een later moment in het onderzoek meegenomen.

Informatiebijeenkomst 8 juni

De derde bijeenkomst vond plaats op donderdag 8 juni. In tegenstelling tot de eerdere twee *bewonersbijeenkomsten* betrof het dit keer een *informatiebijeenkomst*. Voor deze bijeenkomst waren zowel bewoners als Uw Staten als gasten uitgenodigd. Namens Gedeputeerde Staten waren dhr. Smit, dhr. Zevenbergen, mevr. Koning en mevr. De Zoete aanwezig. Tijdens deze avond heeft dr. Karwan Fatah-Black de resultaten van het historische onderzoek (deel 1) gepresenteerd. Ook vertelde gedeputeerde Koning vanuit haar portefeuille Recreatie over het onderzoek van het Erfgoedhuis in opdracht van de provincie Zuid-Holland naar de mogelijkheden om het koloniaal verleden zichtbaar te maken voor bezoekers van de landgoederen. Deze bijeenkomst trok zo'n 200 bezoekers.

Reactie commissaris van de Koning namens Gedeputeerde Staten

Tijdens de informatiebijeenkomst op 8 juni gaf de commissaris van de Koning een reactie op de onderzoeksresultaten over de historische rol van Zuid-Hollandse bestuurders in de periode van slavernij en de aanloop naar de periode waarin er van contractarbeid gebruik werd gemaakt. In zijn

reactie nam de commissaris van de Koning afstand van het verwerpelijke systeem van dehumanisering dat aan de slavernij ten grondslag ligt en bood hij namens Gedeputeerde Staten excuses aan voor het leed veroorzaakt door rechtsvoorgangers van de provincie Zuid-Holland ten tijde van kolonisatie en slavernij.

Proces

Zoals toegezegd zullen de uitkomsten van de onderzoeken bepalen wat de provincie kan doen met deze kennis over zowel het verleden als het heden in de toekomst. Gezien het nationale herdenkingsjaar in 2023, is er in juni door de provincie al aandacht aan het onderwerp gegeven. Zo is er naast de informatiebijeenkomst op 8 juni een tweetal bewonersvideo's op sociale media gedeeld op 5 juni (Immigratiedag) en 1 juli (Keti Koti). Ook heeft er een interne bijeenkomst met Kathleen Ferrier plaatsgevonden voor ambtenaren van de provincie om kennis rondom dit onderwerp te delen. Verder is de commissaris van de Koning voornemens namens de provincie Zuid-Holland aanwezig te zijn bij het Verhalenhuis in Leiden tijdens Keti Koti.

Na de zomer zal de focus worden verlegd van het verleden naar het heden en de toekomst, door onderzoeksdelen 2 en 3 van Verwey-Jonker en Risbo centraal te stellen.

De komende maanden gaan we hard aan de slag met de laatste twee maatschappelijk zeer relevante onderzoeken naar de doorwerking van het verleden. Vanzelfsprekend zullen ook deze resultaten na afronding aan u worden voorgelegd in de commissie BMM.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

Bijlagen

Publiekssamenvatting 'Geketend voor Hollands Glorie'

Toespraak commissaris van de Koning na presentatie onderzoek slavernijverleden